

Brusel 25. dubna 2024  
(OR. en)

8947/1/24  
REV 1

SOC 279  
GENDER 64  
ANTIDISCRIM 58  
EMPL 164

## POZNÁMKA

|             |                                                        |
|-------------|--------------------------------------------------------|
| Odesílatel: | Předsednictví                                          |
| Příjemce:   | Výbor stálých zástupců / Rada                          |
| Předmět:    | Ženy ve veřejném životě<br>– <i>politická rozprava</i> |

Delegace naleznou v příloze poznámku předsednictví pro řízení rozpravy pro účely politické rozpravy na výše uvedené téma na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 7. května 2024.

## **Ženy ve veřejném životě**

### *politická rozprava*

#### **Zlepšení zastoupení žen v rozhodovacím procesu**

Rovnost žen a mužů je lidským právem a základní zásadou EU zakotvenou ve Smlouvách a v Listině základních práv. Cílem je Unie rovnosti, v níž si ženy a muži, dívky a chlapci v celé své rozmanitosti budou moci svobodně vybrat svoji životní cestu, kde budou mít rovné možnosti uspět a kde se budou moci stejnou měrou podílet na formování evropské společnosti a na jejím vedení.

V důsledku posíleného politického odhodlání v této oblasti jde Evropská komise příkladem s vůbec prvním kolegiem komisařů s rovným zastoupením žen a mužů a první komisařkou odpovědnou za rovnost žen a mužů. Během stávajícího funkčního období dosáhly všechny orgány EU významného pokroku prostřednictvím legislativních iniciativ zaměřených na podporu genderové rovnosti ve všech rozměrech. Je naprosto nezbytné, aby se na tento pokrok dále navázalo v rámci demokratických procesů a struktur politických stran, aby tyto procesy a struktury byly inkluzivní a odrážely rozmanitost evropské společnosti.

Navzdory dlouhodobému úsilí a nezpochybnitelnému pokroku jsou však ženy stále nedostatečně zastoupeny na většině úrovní politického rozhodování a v jiných oblastech veřejného života, zejména na ministerských pozicích a v jiných výkonných funkcích. Podle údajů Evropské unie, které poskytl Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE), tvoří ženy v průměru 39,5 % poslanců Evropského parlamentu a 32,8 % poslanců národních parlamentů v členských státech EU, a to se značnými geografickými rozdíly. Podíl žen, které zastávají ministerské pozice, představuje v průměru pouze 32,9 %, a podíl žen, které jsou poslankyněmi regionálních shromáždění, představuje pouze 35,7 %. Jen v několika málo členských státech EU panuje v politickém zastoupení úplná rovnoprávnost či genderová vyváženost.

Situace je ještě mnohem méně povzbudivá, pokud jde konkrétně o vyvážené genderové zastoupení v parlamentech a místních a regionálních radách, pozice předsedy, předsednictví parlamentních orgánů nebo klíčové pozice nevolených úředníků. Genderová segregace stále existuje v případě ministerských portfolií a členství v parlamentních pracovních orgánech, přičemž sektory, ve kterých tradičně dominují muži, jsou obrana a finance, zatímco prostředí s vyšším podílem žen (sociální politika, vzdělávání) výrazně korelují s legislativním a rozpočtovým vlivem, a to ve prospěch politik, v nichž dominují muži.

Z průřezového hlediska jsou údaje o účasti žen z etnických menšin, osob LGBTQIA+ nebo žen se zdravotním postižením neúplné, nicméně ukazují na velmi nízké podíly, což naznačuje omezené zastoupení menšinových skupin a jejich hledisek.

### **Překážky bránící rovnému zastoupení žen na politických pozicích a ve výkonných funkcích**

Ženy v politickém rozhodovacím procesu čelí překážkám, které vycházejí z různých kulturních, hospodářských a politických kontextů a volebních systémů.

Zprvu existují **známé dlouhodobé překážky, které ženám i nadále brání ucházet se o politické pozice s rozhodovacími pravomocemi, nebo je od nich odrazují**, jako jsou:

- genderové stereotypy a genderové předsudky obecně zakotvené v kultuře mají i nadále na ženy negativní dopad. Výchova chlapců a dívek a negativní stereotypy týkající se žen a mužů, a to i v médiích, ještě více omezují zájem žen i jejich kariérní ambice ucházet se během profesní dráhy o mocenské pozice.
- politické kultuře v politických stranách a institucích dominují muži. Způsob, jakým jsou politické strany jakožto strážci politických funkcí organizovány, například pokud jde o nábor, přijímání a výběrová řízení, má negativní dopad na příležitosti žen ucházet se o vedoucí pozice.
- otázka péče a rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. Mnoho žen ve vedoucích pozicích se potýká s obrovskou pracovní zátěží a časovou náročností, přičemž odpovědnost za práci v domácnosti a za péči o děti a starší osoby je stále rozložena nerovnoměrně.

- nerovnoměrné rozložení klíčových zdrojů, jako jsou čas, finanční prostředky a politické sítě.
- politické systémy samy o sobě mohou představovat potenciální institucionální překážku. Většinové systémy jsou při podpoře volby kandidátek méně účinné než politické systémy, které jsou založeny výhradně na poměrném zastoupení nebo obsahují prvek poměrného zastoupení.
- mediální pokrytí žen v politice a ve vedoucích funkcích je stále genderově předpojaté, přičemž ženám v politice je věnována podstatně nižší pozornost (17 % méně než mužům); mediální prezentace navíc často odráží genderové stereotypy (Van der Pas & Aldering 2020).
- nedostatek ženských vzorů v důsledku výše uvedených překážek.

Zadruhé se objevily **nové, výraznější překážky, které ženám brání v tom, aby setrvaly na politických rozhodovacích pozicích, nebo je nutí k předčasnému odchodu**, zejména:

- násilí a obtěžování vůči političkám, ale také dalším ženám ve vedoucích pozicích, má odrazující účinek na všechny ženy, které uvažují o kariéře ve veřejném životě. Mnohé ženy v politice a ve vedoucích pozicích odcházejí před koncem svého funkčního období nebo nezůstávají u moci dlouhou dobu.
- rostoucím problémem je míra zneužívání a násilí, které je neúměrně zaměřeno na ženy v politice a veřejném životě pouze proto, že se jedná o ženy. Zatímco muži čelí především obecnějším problémům a případům zneužití moci v politickém kontextu, ženy v politice se potýkají se zneužíváním motivovaným jejich genderovou identitou, přičemž nejvyšší míra zneužívání byla zaznamenána u političek z etnických menšin.
- dalším problémem jsou svědectví současných a bývalých političek, které se v návaznosti na hnutí #MeToo vyjádřily o svých osobních zkušenostech se sexuálním obtěžováním. Stále existuje nedostatek interních ochranných opatření proti sexismu, obtěžování a sexuálnímu obtěžování a nedostatečné je rovněž účinné oznamování a odpovědnost v rámci stran a parlamentů. Kandidátky a poslankyně, které čelí zneužívání, rovněž uvádějí nedostatečnou podporu a nedostatek solidarity v rámci strany.

- výzkum ukazuje, že ženy v politice čelí útokům až třikrát častěji než politici mužského pohlaví, a to zejména online (Daniele, Dipoppa, Pulejo, 2023). Násilí páchané na ženách na pozicích s rozhodovací pravomocí je rozšířené a čím dál více se přesouvá do virtuálního světa, včetně nových forem, jako jsou nahé fotografie vytvořené umělou inteligencí a videa bez souhlasu (*deep fake* intimní snímky, *cyberflashing*) nebo kybernetické pronásledování. Kybernetické násilí je již samo o sobě velmi zastrašující a traumatizující, může však rovněž předcházet skutečnému násilí mimo internet; což může v extrémních případech vést až k případům femicidy, jako byl případ vraždy poslankyně Jo Coxové ve Spojeném království. Neúměrně vystavovány násilí jsou také ženy LGBTQIA+ a příslušnice menšin na kandidátních listinách.

### **Mechanismy na podporu genderové rovnosti na politických pozicích**

Nedostatečné zastoupení žen v rozhodovacím procesu je problém s mnoha aspekty. Opatření, která je třeba přijmout, se netýkají pouze volebního systému nebo politických stran, ale mají širší oblast působnosti, včetně politik pro sladění pracovního a soukromého života a politik zaměřených na boj proti genderově podmíněnému násilí, na podporu vyváženějšího rozdělení povinností v oblasti péče a domácnosti a na překonání genderových stereotypů. Studie rovněž ukazují, že v zájmu zvýšení a zajištění přítomnosti žen v mocenských pozicích a plného využití jejich talentů je třeba vytvořit inkluzivní prostředí pro všechny, včetně žen ze znevýhodněných skupin. Jak připomíná strategie Komise pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025, ženy jsou různorodou skupinou a mohou čelit intersekcionalní diskriminaci, k níž dochází na základě několika osobních vlastností<sup>1</sup>. Například ženy se zdravotním postižením se často potýkají s problémy při uplatňování svých práv, včetně účasti ve volbách a zapojení do politických a rozhodovacích procesů.

---

<sup>1</sup> Článek 10 SFEU stanoví, že „při vymezování a provádění svých politik a činností se Unie zaměřuje na boj proti jakékoli diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace“.

Strategie pro rovnost žen a mužů rovněž připomněla, že zajištění rovných příležitostí pro účast na společenském dění má pro zastupitelskou demokracii zásadní význam na všech úrovních. Komise se zavázala, že bude ve spolupráci s Evropským parlamentem a vnitrostátními parlamenty, členskými státy a občanskou společností podporovat účast žen jako voliček a kandidátek ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2024, a to i finančně a prosazováním osvědčených postupů. Komise rovněž přijala konkrétní závazky týkající se vyšších pozic v rámci své administrativy a podpory členských států při vytváření a provádění účinnějších strategií pro zvýšení počtu žen na pozicích s rozhodovací pravomocí.

Pokud jde o širší otázku zvýšení inkluzivnosti pracovního prostředí, je ve směrnici 2019/1158 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů stanoveno pružné uspořádání práce a ve směrnici 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání rovněž pro rodiče a pečující osoby je stanovena zvýšená ochrana před diskriminací na základě pohlaví.

Doporučení Komise z roku 2023 o inkluzivních a odolných volebních procesech obsahuje doporučení týkající se genderové vyváženosti a uvádí řadu příslušných opatření určených členským státům.

Cílem nedávno přijatého nařízení o digitálních službách a připravované směrnice o potírání násilí vůči ženám je lépe chránit uživatele zajištěním základních práv na internetu, vytvořením silného rámce transparentnosti a odpovědnosti pro online platformy a vytvořením jednotného rámce v celé EU. Ukládá mimo jiné velkým online platformám povinnost přijmout účinná zmírňující opatření k řešení systémových rizik, a to i pokud jde o nezákonné nenávistné projevy nebo kybernetické násilí páchané na ženách. Cílem směrnice proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti je lépe chránit politiky, novináře, aktivisty a další osoby před hrozbou nepodložených a zneužívajících právních kroků k umlčení osob pracujících ve veřejném zájmu.

Díky nedávné dohodě o směrnici o potírání násilí vůči ženám a domácímu násilí budou členské státy povinny zavést nové nástroje pro boj proti násilí a nenávistným projevům vůči ženám offline i online, přičemž důležitou úlohu budou hrát online platformy.

Příští rok si připomeneme 30. výročí Pekingské deklarace a akční platformy pro ženy, rozvoj a mír z roku 1995. Pekingská platforma připomíná, že rovnost v rozhodovacím procesu má pro posílení postavení žen zásadní význam. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (úmluva CEDAW) navíc stanoví právo účastnit se veřejného a politického života s povinností přijmout veškerá příslušná opatření k odstranění diskriminace žen v politickém a veřejném životě a zajistit, aby ženy na rovnoprávném základě s muži měly právo hlasovat ve všech volbách a právo na zvolení, účastnit se veřejných záležitostí, zastávat veřejné úřady a vykonávat veřejné funkce a podílet se na příslušných činnostech občanské společnosti.

Tato diskuse bude příležitostí k projednání mechanismů a opatření potřebných k prosazování genderové rovnosti při rozhodování na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. Tato opatření by mohla zahrnovat institucionální a strukturální opatření na vnitrostátní úrovni, jako jsou reformy volebních systémů, závazné nebo dobrovolné stranické kvóty, vyvážené genderové zastoupení v řídicích orgánech v rámci volebních orgánů, propojení přidělování veřejných finančních prostředků politickým stranám s genderovou rovností, nové vymezení pracovních struktur a podpora začleňování genderového hlediska včetně lepšího shromažďování údajů, ale také odborná příprava, mentorství, financování a další podpora kandidátek, zejména mladých žen a žen z nedostatečně zastoupených menšinových skupin. S ohledem na sexismus, obtěžování a násilí, kterému jsou v politice vystaveny zejména ženy, je třeba věnovat pozornost opatřením pro boj proti genderovým stereotypům, nenávisným verbálním projevům a obtěžování offline i online.

V souvislosti s nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu a v rámci svého úsilí o zlepšení viditelnosti politiky rovnosti žen a mužů v Radě předkládá belgické předsednictví toto téma k diskusi a výměně zkušeností a osvědčených postupů s cílem zajistit bezpečné a rovnocenné prostředí pro ženy ve veřejném životě.

**S ohledem na výše uvedené skutečnosti se ministři vyzývají, aby uspořádali politickou rozpravu týkající se těchto otázek:**

- 1. Jaké strategie a mechanismy na vnitrostátní úrovni Vaše země uplatňuje s cílem posílit zastoupení žen v rozhodovacím procesu a podpořit genderovou rovnost ve vedoucích funkcích?*
- 2. Jaké iniciativy lze přijmout na úrovni EU k dosažení výše uvedeného cíle?*